

Na to reče Glaukon u šali:

– O bože, kolikog li nadmašivanja!

– Ta ti si kriv – rekoh ja – kad me siliš, da govorim ono, što o tome mislim.

– Nipošto ne prestani, pa bar, ako ne što drugo, raspravi usporedbu sa suncem, ako još što imaš o tome reći.

– Ta zaista imam o tome još dosta.

– Dakle ne izostavi ni sitnice.

– Mislim, da ću morati mnogo; ali ipak, kako zasad bude moguće, ne ću hotimice netočan biti.

– Ta nemoj.

– Pomisli dakle, da je to, kao što rekosmo, dvoje, i da jedno vlada u vrsti i svijetu misaonom, a drugo opet u vidljivom – da ti se ne bi činilo, kako se igram riječima, ako bih rekao »nebo«. Dakle znaš ta dva svijeta, vidljivo, misaono?

– Znam.

– Uzmi dakle crtu na dvoje nejednakih dijelova razrezanu, te opet reži na isti način, jedan i drugi dio, od kojih jedan predstavlja vidljivu, a drugi misaonu vrstu, i bit će ti u vidljivoj vrsti po međusobnoj jasnoći i nejasnoći jedan dio samo slike. A zovem slikama: prvo sjene, zatim odrazivanje u vodi i u predmetima, koji su guste, glatke i svijetle površine, i sve takvo slično, ako razumiješ.

– Ta razumijem.

– Za drugi dakle dio uzimaj ono, što je nastalo prema spomenutim slikama, naime životinje oko nas, svaku biljku i svaku vrstu proizvoda ljudskoga umijeća.

– Uzimam – reče.

– Bi li i htio reći, da je to razdijeljeno prema istini i neistini, to jest kako je mnijenje prema znanju, tako je slika prema svojemu predmetu?

– Bih i te kako.

– Pazi dakle opet, kako treba rezati i misaoni dio.

– Kako?

c

d

e

510

b

– Tako, da je duša prisiljena jedan svoj dio tražiti pomoću pretpostavaka, služeći se dijelovima tada odrezanima kao slikama, ne idući na početak nego na konac; a drugi je opet dio prisiljena tražiti idući od pretpostavke, koje ne uzima za gotove, na početak i istražujući pomoću ideja samih po sebi bez slikâ, a ne kao prvi dio.

– To, što veliš, nisam točno razumio.

- c – Ali ćeš razumjeti kasnije, jer iza tih riječi bit će ti lakše. Mislim naime da znaš, da oni, što se bave geometrijom, računstvom i takvim stvarima, pretpostave parni i neparni broj, likove, trovrnsne kutove i drugo tome srodno kod svakoga istraživanja, pa pretpostavivši to kao da znaju, ne će više ništa o tome ni sebi ni drugima dokazuju, držeći, kako je to d svakome očito. Nego već odatle počinju ostalo raspravljati i tako dolaze točno do onoga, što su počeli razmatrati.

– Svakako to znam.

– Što ne, znaš i to, da, premda se služe vidljivim likovima i o njima govore, ne misle o njima, nego o onome, na što je to nalik, govoreći o četverokutu samome po sebi i o njegovu e premjeru, a ne o premjeru koji crtaju, i ostalo tako: same te likove, koje prave i crtaju, od kojih imaju i sjene i slike u vodi, uzimlju opet kao slike, i nastoje vidjeti ono samo, što se 511 ne može drukčije vidjeti nego u razumu.

– Istinu govoriš.

– Za tu sam dakle vrstu govorio, da je misaona i da ju je duša prisiljena tražiti uz pretpostavke, te ne ide na početak, jer se više od pretpostavaka ne može uspinjati, nego se služi kao slikama onim, što su stvorili oni dolje, i što se pomišlja i cijeni kao potpuno točno prema onome gore.

- b – Razumijem, da govoriš o postupku o mjerstvu i u znatnostima njemu srodnim.

– Razumij dakle, da kao drugi dio misaone vrste zovem ono, što doseže sam govor snagom raspravljanja (dialegethai), ne uzimajući pretpostavke za početke nego zbilja za